

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 31ης Μαΐου 2005*

Στην υπόθεση C-53/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ελλάδα) με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2003, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Φεβρουαρίου 2003, στο πλαίσιο της δίκης

Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κ.λπ.,

Πανελλήνιος Σύλλογος Φαρμακαποθηκαρίων,

Interfarm — Α. Αγγελάκου & Σία ΟΕ κ.λπ.,

Κ. Π. Μαρινόπουλος Ανώνυμος Εταιρία εμπορίας και διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.λπ.

κατά

GlaxoSmithKline plc,

GlaxoSmithKline AEBE, πρώην Glaxowellcome AEBE,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas και R. Silva de Lapuerta, προέδρους τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή), R. Schintgen, N. Colneric και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Μαΐου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κ.λπ., εκπροσωπούμενες από τους Π. Καπώνη και Σ. Ορφανουδάκη, δικηγόρους,
- ο Πανελλήνιος Σύλλογος Φαρμακαποθηκαρίων και η Κ. Π. Μαρινόπουλος Ανώνυμος Εταιρία εμπορίας και διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τους Α. Ρουμανιά και Γ. Παπαϊωάννου, δικηγόρους, και από τον W. Rehmann, Rechtsanwalt,
- ο Φαρμακευτικός Σύνδεσμος Ανώνυμη Εμπορική Εταιρία, εκπροσωπούμενος από τον Δ. Χατζηνικολή, δικηγόρο,

- η Interfarm — Α. Αγγελάκου & Σία ΟΕ κ.λπ., εκπροσωπούμενη από τον Γ. Μαστοράκο, δικηγόρο,
- η GlaxoSmithKline plc και η GlaxoSmithKline AEBE, εκπροσωπούμενες από τον Δ. Κυριάκη, δικηγόρο, και από τους I. Forrester, QC, και A. Schulz, Rechtsanwalt,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Θ. Χριστοφόρου και F. Castillo de la Torre,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Οκτωβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 82 ΕΚ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού μεταξύ, αφενός, των καταγγελλόντων, ήτοι των ενώσεων Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κ.λπ. (στο εξής: ΣΥΦΑΙΤ

κ.λπ.) και του Πανελληνίου Συλλόγου Φαρμακαποθηκαρίων (στο εξής: ΠΣΦ), καθώς και των εταιριών Interfarm — Α. Αγγελάκου & Σία ΟΕ κ.λπ. (στο εξής: Interfarm κ.λπ.) και Κ. Π. Μαρινόπουλος Ανώνυμος Εταιρία εμπορίας και διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.λπ. (στο εξής: Μαρινόπουλος κ.λπ.), και, αφετέρου, της βρετανικού δικαίου εταιρίας GlaxoSmithKline plc (στο εξής: GSK plc) και της ελληνικού δικαίου θυγατρικής της GlaxoSmithKline ΑΕΒΕ, πρώην Glaxowellcome ΑΕΒΕ (στο εξής: GSK ΑΕΒΕ), και αφορά την άρνηση των δύο τελευταίων αυτών εταιριών να ικανοποιήσουν τις σχετικές με ορισμένα φαρμακευτικά προϊόντα παραγγελίες εντός της ελληνικής αγοράς.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

3 Το άρθρο 82 ορίζει τα εξής:

«Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής

- β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών·
- γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

- 4 Οι διατάξεις του άρθρου 2 του νόμου 703/1977 περί ελέγχου μονοπωλίων και oligοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού (ΦΕΚ Α' 278), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 2941/2001 (ΦΕΚ Α' 201, στο εξής: νόμος 703/1977»), συμπίπτουν κατ' ουσίαν με αυτές του άρθρου 82 ΕΚ.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 5 Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις ΣΥΦΑΙΤ κ.λπ. είναι ενώσεις φαρμακοποιών εγκατεστημένες στην ελληνική επικράτεια. Η κύρια δραστηριότητά τους συνίσταται στη διαχείριση και τη συντήρηση συνεταιριστικής αποθήκης φαρμακευτικών προϊόντων τα οποία αγοράζουν από διάφορες φαρμακευτικές εταιρίες, προκειμένου να εξασφαλίζουν τον ομαλό εφοδιασμό των μελών τους.

- 6 Ο ΠΣΦ αποτελεί ένωση χονδρεμπόρων φαρμακευτικών προϊόντων εγκατεστημένων στην ελληνική επικράτεια, η οποία προασπίζεται τα συμφέροντα των μελών της.
- 7 Οι εταιρίες Interfarm κ.λπ. είναι χονδρέμποροι φαρμακευτικών προϊόντων εγκατεστημένοι στην ελληνική επικράτεια. Οι Μαρινόπουλος κ.λπ. είναι εταιρίες διανομής φαρμακευτικών προϊόντων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.
- 8 Η GSK AEBE εδρεύει στην Ελλάδα και ελέγχεται εξ ολοκλήρου από τη GSK plc, εταιρία παρασκευής φαρμακευτικών προϊόντων εγκατεστημένη στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία προέκυψε από τη συγχώνευση, το 2000, των εταιριών Glaxowellcome plc και SmithKline Beecham.
- 9 Η GSK AEBE εισάγει και διανέμει πολλά είδη φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων, μεταξύ των οποίων τα φάρμακα Imigran, Lamictal και Serevent. Πρόκειται για πρωτότυπα φάρμακα, αποτελέσματα έρευνας και τεχνολογίας, τα οποία εμπίπτουν στην κατηγορία των φαρμάκων για τη χορήγηση των οποίων απαιτείται ιατρική συνταγή.
- 10 Τα μέλη των ΣΥΦΑΙΤ κ.λπ. και του ΠΣΦ καθώς και των εταιριών Interfarm κ.λπ. και Μαρινόπουλος κ.λπ. αγοράζουν, μεταξύ άλλων, από την GSK AEBE τα εν λόγω προϊόντα, υπό όλες τις μορφές τους, τα οποία στη συνέχεια διανέμουν στην εγχώρια αγορά και στο εξωτερικό.
- 11 Μέχρι τον Νοέμβριο του 2000 η GSK AEBE είχε ικανοποιήσει όλες τις παραγγελίες που είχε δεχθεί. Ένα μεγάλο μέρος των προϊόντων που παραδόθηκαν προς κάλυψη των εν λόγω παραγγελιών επανεξιήχθη σε άλλα κράτη μέλη και ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, εξαιτίας των σαφώς χαμηλότερων τιμών στην Ελλάδα των φαρμάκων Imigran, Lamictal και Serevent.

- 12 Από τις αρχές του Νοεμβρίου του 2000 η GSK AEBE, έχοντας σκοπό να τροποποιήσει το σύστημά της διανομής φαρμάκων στην Ελλάδα και να παύσει να ικανοποιεί τις παραγγελίες τόσο των καταγγελλόντων της κύριας δίκης όσο και τρίτων, επικαλέστηκε σοβαρές ελλείψεις στην ελληνική αγορά, οι οποίες, κατά την άποψή της, οφείλονταν στην εκ μέρους τρίτων επανεξαγωγή. Η εν λόγω εταιρία δήλωσε ότι θα προμήθευε απευθείας τα νοσοκομεία και τα φαρμακεία.
- 13 Τον Φεβρουάριο του 2001 η GSK AEBE, κρίνοντας ότι, σε ορισμένο βαθμό, ο εφοδιασμός με φάρμακα είχε εξομαλυνθεί και τα αποθέματα των νοσοκομείων και των φαρμακείων είχαν αποκατασταθεί, αντικατέστησε την προγενέστερη μέθοδο της πωλήσεων με άλλο σύστημα διανομής.
- 14 Οι καταγγέλλοντες της κύριας δίκης υπέβαλαν στην κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού το ζήτημα της εκ μέρους της GSK AEBE διαθέσεως των φαρμάκων Imigran, Lamictal και Serevent στην ελληνική αγορά, στο πλαίσιο της εφαρμογής των διαδοχικών συστημάτων διανομής που ισχύουν από τον Νοέμβριο του 2000. Οι εν λόγω καταγγέλλοντες προσήψαν στην εταιρία αυτή ότι δεν ικανοποίησε πλήρως τις παραγγελίες που είχε δεχθεί. Η συμπεριφορά αυτή αποτελεί, κατά την άποψή τους, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια των άρθρων 2 του νόμου 703/1977 και 82 ΕΚ.
- 15 Στις 3 Αυγούστου 2001 η Επιτροπή Ανταγωνισμού, με την απόφαση 193/III για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, υποχρέωσε την GSK AEBE, προσωρινώς και μέχρι την έκδοση αποφάσεως στην υπόθεση της κύριας δίκης, να καλύψει τις σχετικές με τα τρία φάρμακα παραγγελίες. Η GSK AEBE ζήτησε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής, η οποία, εντούτοις, κυρώθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2002, εξακολουθούσε δε να ισχύει κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως περί παραπομπής.
- 16 Η Επιτροπή Ανταγωνισμού επισημαίνει ότι η GSK AEBE συμμορφώθηκε προς τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάχθηκαν με την απόφαση 193/III, τουλάχιστο στον

βαθμό που προμηθεύτηκε προϊόντα από την GSK plc. Οι προμήθειες αυτές υπερκάλυψαν τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς. Από τα αποδεικτικά στοιχεία που παρέσχε η GSK AEBE στην Επιτροπή Ανταγωνισμού προκύπτει, ωστόσο, ότι οι παραγγελίες υπερέβησαν σημαντικά το επίπεδο αυτό, ιδίως τον Σεπτέμβριο του 2001, οπότε δεν ήταν δυνατό να καλυφθούν εξ ολοκλήρου.

- 17 Με την απόφασή της περί παραπομπής, η Επιτροπή Ανταγωνισμού διευκρινίζει ότι η GSK AEBE και η GSK plc ενεργούν βάσει της εγκυκλίου που εξέδωσε στις 27 Νοεμβρίου 2001 ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων, κατά την οποία όλοι οι συμμετέχοντες στη διανομή φαρμάκων χορηγουμένων αποκλειστικώς με ιατρική συνταγή «πρέπει να διαθέτουν στην εθνική αγορά ποσότητες τουλάχιστον ίσες της τρέχουσας συνταγογραφίας [...] πλέον ποσοστού (25 %) για τυχόν έκτακτες ανάγκες και αλλαγής συνθηκών».
- 18 Εξάλλου, στις 5 Δεκεμβρίου 2001 η GSK AEBE υπέβαλε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, δυνάμει του άρθρου 11 του νόμου 703/1977, αίτηση αρνητικής πιστοποιήσεως όσον αφορά την άρνησή της να καλύψει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 125 % τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς.
- 19 Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ενώπιον της οποίας υποβλήθηκαν τόσο η εν λόγω αίτηση της GSK AEBE περί αρνητικής πιστοποιήσεως όσο και καταγγελίες εκ μέρους των ΣΥΦΑΙΤ κ.λπ., του ΠΣΦ, και των εταιριών Interfarm κ.λπ. και Μαρινόπουλος κ.λπ. σε βάρος της GSK AEBE και της GSK plc, ερωτά σε ποιο βαθμό η άρνηση των δύο τελευταίων αυτών εταιριών να ικανοποιήσουν πλήρως τις παραγγελίες των καταγγελλόντων αποτελεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού επισημαίνει ότι, εφόσον δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα είναι σε θέση να εξετάσει κατά πόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της αρνητικής πιστοποιήσεως την οποία ζήτησε η GSK AEBE.

- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν της διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Η άρνηση μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση να ικανοποιήσει πλήρως τις παραγγελίες που της απευθύνουν οι χονδρέμποροι φαρμάκων, η οποία οφείλεται στην πρόθεσή της να περιορίσει την εξαγωγική τους δραστηριότητα και μαζί με αυτή τη ζημία που της προκαλεί το παράλληλο εμπόριο, είναι καθεαυτή καταχρηστική υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ; Επηρεάζεται η απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα από το γεγονός ότι το παράλληλο εμπόριο καθίσταται ιδιαιτέρως επικερδές για τους χονδρεμπόρους εξαιτίας των διαμορφωμένων με κρατική παρέμβαση διαφορετικών τιμών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή από το γεγονός ότι στην αγορά φαρμάκων δεν επικρατούν αμιγώς συνθήκες ανταγωνισμού αλλά ένα καθεστώς που διέπεται σε μεγάλο βαθμό από κρατικό παρεμβατισμό; Είναι εν τέλει καθήκον μιας Εθνικής Αρχής Ανταγωνισμού να εφαρμόζει τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού με τον ίδιο τρόπο σε αγορές οι οποίες λειτουργούν ανταγωνιστικά και σε εκείνες στις οποίες ο ανταγωνισμός στρεβλώνεται από κρατικές παρεμβάσεις;
- 2) Εφόσον το Δικαστήριο θεωρήσει ότι ο περιορισμός του παραλλήλου εμπορίου, για τους προεκτεθέντες λόγους, δεν αποτελεί σε κάθε περίπτωση καταχρηστική πρακτική, όταν ασκείται από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση, πώς θα αποτιμηθεί η τυχόν καταχρηστικότητα;

Ειδικότερα:

- α) Είναι πρόσφορο το κριτήριο του ποσοστού υπέρβασης της κανονικής εγχώριας κατανάλωσης ή/και της ζημίας που υφίσταται επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση σε σχέση με τον όλο κύκλο εργασιών της και την όλη

κερδοφορία της; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης πώς προσδιορίζεται το ύψος του ως άνω ποσοστού υπέρβασης και το ύψος της ως άνω ζημίας, το τελευταίο ως ποσοστό στον κύκλο εργασιών και στο σύνολο των κερδών, πέραν του οποίου καθίσταται καταχρηστική ή μη η εν λόγω συμπεριφορά;

- β) Είναι πρόσφορη μία προσέγγιση στάθμισης συμφερόντων, και σε καταφατική απάντηση ποια είναι τα συμφέροντα που θα αποτελέσουν αντικείμενο σύγκρισης;

Ειδικότερα:

- i) Επηρεάζεται η απάντηση εκ του ότι ο τελικός καταναλωτής-ασθενής περιορισμένο οικονομικό όφελος έχει από το παράλληλο εμπόριο;
- ii) Λαμβάνονται, και σε ποιο βαθμό, υπόψη τα συμφέροντα των κοινωνικοασφαλιστικών οργανισμών για φθηνότερα φάρμακα;
- γ) Ποια άλλα κριτήρια και ποιες άλλες προσεγγίσεις θεωρούνται πρόσφορα(-ες) εν προκειμένω;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

²¹ Καταρχάς, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποτελεί δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ και αν, κατά συνέπεια, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που του υποβλήθηκαν.

Η σχετική με την Επιτροπή Ανταγωνισμού εθνική νομοθεσία

22 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νόμου 703/1977 ορίζει τα εξής:

«Συνιστάται Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή. Τα μέλη της απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δεσμεύονται μόνον από τον νόμο και τη συνείδησή τους. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Εποπτεύεται από τον Υπουργό [...] [Ανάπτυξης].»

23 Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποτελείται από εννέα μέλη, τα οποία διορίζονται με γνώμονα τη σύνθεση που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 3, του νόμου 703/1977. Τέσσερα από τα μέλη (καθώς και οι αναπληρωματικοί) επιλέγονται από τον Υπουργό από καταλόγους τριών υποψηφίων τους οποίους καταρτίζουν, αντιστοίχως, τέσσερις επαγγελματικές οργανώσεις. Τα λοιπά μέλη είναι τα εξής: ένα μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ή άλλου ανώτατου δικαστικού οργάνου, δύο πανεπιστημιακοί, εκ των οποίων ένας νομικός και ένας οικονομολόγος, και δύο επιφανείς προσωπικότητες με την απαιτούμενη εμπειρία στο οικονομικό δίκαιο και στην πολιτική του ανταγωνισμού. Βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 5, του νόμου 703/1977, τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού καθώς και οι αναπληρωματικοί τους διορίζονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης για τρία έτη.

24 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 6, του ίδιου νόμου:

«Ο Πρόεδρος της Επιτροπής και ο αναπληρωτής του ορίζονται από τον Υπουργό [Ανάπτυξης] μεταξύ των μελών της Επιτροπής [Ανταγωνισμού]. [...] Ο Πρόεδρος είναι κρατικός λειτουργός αποκλειστικής απασχόλησης [...] για το χρόνο που κατέχει τη θέση του [...]».

25 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 7, του νόμου 703/1977:

«Κατά τη διάρκεια της θητείας τους ο Πρόεδρος και τα μέλη δεν ασκούν έμμισθα ή άμισθα οποιοδήποτε δημόσιο λειτούργημα ή κάθε άλλη ιδιωτική επαγγελματική δραστηριότητα, επιχειρηματική ή μη, τα οποία είναι ασυμβίβαστα με την ιδιότητα και τα καθήκοντα του μέλους της Επιτροπής Ανταγωνισμού».

26 Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Επιτροπής Ανταγωνισμού και της Γραμματείας της, το άρθρο 8 Γ, παράγραφος 1, στοιχείο β', του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«[Ο Πρόεδρος] συντονίζει και κατευθύνει τη Γραμματεία [της Επιτροπής Ανταγωνισμού]».

27 Το άρθρο 8 Γ, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του ίδιου νόμου προβλέπει ότι:

«[Ο Πρόεδρος] είναι ο διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού της Γραμματείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού και ασκεί την επ' αυτού πειθαρχική εξουσία».

28 Κατά την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου 8 Γ, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού μπορεί να εξουσιοδοτεί τον Γενικό Διευθυντή(-ές) της Γραμματείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού να ασκούν μέρος των αρμοδιοτήτων του. Ο Γενικός Διευθυντής της Γραμματείας διορίζεται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για τριετή θητεία, η οποία μπορεί να ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα μία ή περισσότερες φορές, όπως προβλέπει το άρθρο 8 Δ, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του νόμου 703/1977.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 29 Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει αν το αιτούν όργανο είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ —ζήτημα που εμπίπτει αποκλειστικά στο κοινοτικό δίκαιο—, λαμβάνει υπόψη μια σειρά στοιχείων, όπως είναι η ίδρυση του οργάνου αυτού με νόμο, η μονιμότητά του, ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του, ο κατ' αντιμωλία χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας, η εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή των κανόνων δικαίου, καθώς και η ανεξαρτησία του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 1997, C-54/96, Dorsch Consult, Συλλογή 1997, σ. I-4961, σκέψη 23, της 21ης Μαρτίου 2000, C-110/98 έως C-147/98, Gabalfrisa κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-1577, σκέψη 33, της 30ής Νοεμβρίου 2000, C-195/98, Österreichischer Gewerkschaftsbund, Συλλογή 2000, σ. I-10497, σκέψη 24, και της 30ής Μαΐου 2002, C-516/99, Schmid Συλλογή 2002, σ. I-4573, σκέψη 34). Επίσης, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο μόνον εφόσον εκκρεμεί ενώπιόν τους διαφορά και εφόσον καλούνται να αποφανθούν στο πλαίσιο διαδικασίας που πρόκειται να καταλήξει στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 1998, C-134/97, Victoria Film, Συλλογή 1998, σ. I-7023, σκέψη 14, και προμνησθείσα απόφαση Österreichischer Gewerkschaftsbund, σκέψη 25).
- 30 Συναφώς, επιβάλλεται, καταρχάς, η επισήμανση ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Ανάπτυξης. Η εποπτεία αυτή συνεπάγεται ότι ο εν λόγω υπουργός έχει, εντός ορισμένων ορίων, εξουσία ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
- 31 Ακολούθως, μολονότι είναι γεγονός ότι τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού απολαύουν, κατά τις διατάξεις του νόμου 703/1977, προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και ότι, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, δεσμεύονται μόνον από το νόμο και τη συνείδησή τους, ωστόσο δεν εξασφαλίζεται ότι η παύση τους ή η ανάκληση του διορισμού τους τυγχάνουν ιδιαίτερων εγγυήσεων. Το εν λόγω σύστημα δεν είναι, πάντως, ικανό να παρεμποδίζει τις μη προσήκουσες επεμβάσεις ή πιέσεις της εκτελεστικής εξουσίας προς τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1999, C-103/97, Köllensperger και Atzwanger, Συλλογή 1999, σ. I-551, σκέψη 21).

- 32 Πρέπει, επίσης, να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 8 Γ, παράγραφος 1, στοιχείο β' και δ', του ίδιου νόμου, ο Πρόεδρος του εν λόγω οργάνου είναι, αφενός, επιφορτισμένος με καθήκοντα συντονισμού και γενικής κατευθύνσεως της Γραμματείας· αφετέρου, είναι ο διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού της εν λόγω Γραμματείας και ασκεί την επ' αυτού πειθαρχική εξουσία.
- 33 Επιβάλλεται, συναφώς, η επισήμανση ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, με τις σκέψεις 39 και 40 της προμνησθείσας αποφάσεως *Gabalfria* κ.λπ., ότι τα *Tribunales Económico-Administrativos* (Ισπανία) θεωρούνται τρίτοι σε σχέση με τις φορολογικές υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση, είσπραξη και εκκαθάριση του ΦΠΑ, ιδίως λόγω του λειτουργικού διαχωρισμού των εν λόγω οργάνων. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού όμως, που είναι όργανο λήψεως αποφάσεων, συνδεδεμένη λειτουργικώς με τη Γραμματεία της, που είναι εξεταστικό όργανο κατόπιν προτάσεως του οποίου εκδίδει την απόφασή της, δεν έχει την ιδιότητα τρίτου σε σχέση με το κρατικό όργανο το οποίο μπορεί να είναι διάδικος στο πλαίσιο διαδικασίας ανταγωνισμού.
- 34 Τέλος, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι μια επιλαμβανόμενη ζητημάτων ανταγωνισμού αρχή όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού οφείλει να συνεργάζεται στενά με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ότι, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 6, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), μπορεί να απολέσει την αρμοδιότητά της κατόπιν εκδόσεως αποφάσεως της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται, εξάλλου, η επισήμανση ότι το άρθρο 11, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003 επαναλαμβάνει, κατ' ουσίαν, τον κανόνα του άρθρου 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), κατά τον οποίο οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού παύουν αυτοδικαίως να είναι αρμόδιες αφ' ης στιγμής η Επιτροπή κινήσει σχετική διαδικασία (βλ., επί του σημείου αυτού, τη δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1/2003).
- 35 Ωστόσο, προδικαστικό ερώτημα μπορεί να υποβληθεί στο Δικαστήριο μόνον από όργανο το οποίο καλείται να επιλύσει εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά στο πλαίσιο διαδικασίας η οποία πρόκειται να καταλήξει στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα (βλ. προμνησθείσες αποφάσεις *Victoria Film*, σκέψη 14, και *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, σκέψη 25).

- 36 Σε κάθε περίπτωση κατά την οποία μια αρχή όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού παύει να είναι αρμόδια κατόπιν εκδόσεως αποφάσεως της Επιτροπής, η κινηθείσα ενώπιον της εν λόγω αρχής διαδικασία δεν καταλήγει στην έκδοση αποφάσεως δικαιοδοτικού χαρακτήρα.
- 37 Από τα ανωτέρω στοιχεία, εκτιμώμενα συνολικώς, προκύπτει ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ.
- 38 Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που υπέβαλε η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που υπέβαλε η Επιτροπή Ανταγωνισμού με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2003.

(υπογράφés)